

Milliy ma'naviyatimizda musiqa ilmi va uni ilmiy-nazariy tahlil qilish muammolari

Dilshodjon Doniyor-o'g'li Davronov
davronovdilshod696@gmail.com
Buxoro xalqaro universiteti

Annotatsiya: Musiqa ilmining o'rni va ahamiyatini, shuningdek uni ilmiy-nazariy tahlil qilishdagi muammolarni o'rganishga bag'ishlangan. Maqolada musiqaning tarixiy rivojlanishi, turli davrlardagi badiiy-uslubiy yondashuvlar, hamda xalq ijodiyotidagi o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, musiqa ilmida nazariy asoslarni mustahkamlash va amaliy tajribani ilmiy yondashuv bilan uyg'unlashtirish masalalari ko'rib chiqiladi. "Oxford Companion to Music" "musiqa nazariyasi" atamasining o'zaro bog'liq uchta ishlatilishini tasvirlaydi. Birinchisi, musiqiy notalarni tushunish uchun zarur bo'lgan "rudimentlar" (asosiy imzolar, vaqt imzolari va ritmik yozuvlar); ikkinchisi, olimlarning musiqaga oid qarashlarini antik davrdan to hozirgi kungacha o'rganish; uchinchisi - musiqashunoslikning "musiqadagi jarayonlar va umumiy tamoyillarni aniqlashga intiladigan" kichik mavzusi.

Kalit so'zlar: milliy meros, madaniyat, ma'naviyat, milliy musiqa, an'ana, tarix, faoliyat, turkum, ijod, iste'dod, ijro, uslub, samara, natija

Problems of musicology and its scientific-theoretical analysis in our national spirituality

Dilshodjon Danier-ogli Davronova
Bukhara International University

Abstract: The study of the role and significance of musicology, as well as the problems of its scientific and theoretical analysis. The article analyzes the historical development of music, artistic-methodological approaches in different periods, as well as its place in folk creativity. It also considers the issues of strengthening the theoretical foundations in musicology and harmonizing practical experience with the scientific approach. The first is the "rudiments" necessary for understanding musical notation (key signatures, time signatures, and rhythmic notation); the second is the study of scholars' views on music from ancient times to the present day; the third is a subtopic of musicology that "seeks to identify the processes and general principles in music".

Keywords: national heritage, culture, spirituality, national music, tradition, history, activity, category, creativity, talent, performance, method, effect, and result

O'quvchi yoshlarning musiqiy madaniyatiga murojaat qilish bejiz emas: aynan musiqa madaniyati yosh avlodning shakllanishi va rivojlanishi, shaxsning ichki dunyosining shakllanishi, ijtimoiy hamjamiyatlarning o'zaro ta'siri, o'zaro ta'siri jarayonida dolzarb bo'lib qoldi. odamlarni o'zaro jalb qilish va begonalashtirish. Aynan yoshlar orasida gedonizm va egosentrizm g'oyalari eng katta ta'sirga ega bo'lib, ularning vositasi ko'pincha musiqa madaniyatidir. Bu juda xavfli hodisa, chunki gedonizmga yo'naltirilgan jamiyat o'zini turg'unlik va tanazzulga mahkum etadi. Lazzatlanishga intilish mehnatga, ijodiy salohiyatning faoliyatda mujassamlanishiga qarama-qarshidir va shuning uchun ham iroda va ongning tanazzulga uchrashiga muqarrar ravishda olib keladi. Bu noto'g'ri hayot falsafasining birinchi qurbonlari yoshlardir.

Yoshlarning musiqiy rivojlanishining ideal va real darajasi o'rtasidagi qarama-qarshilik ko'rib chiqilayotgan mavzuning muammoli tugunini tashkil qiladi. Yoshlar va musiqa madaniyati o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning eng umumiy qonuniyatlarini va bu o'zaro ta'sirning musiqiy hayot sohasidagi o'ziga xos xususiyatini, uning samaradorligini oshirishning asosiy tendentsiyalari va yo'llarini belgilaydigan o'ziga xos masalalarni aniqlash kerak. Yuqorida qayd etilgan muammolarni hal etishga hissa qo'shish istagi dissertatsiya ishining maqsadi hisoblanadi. O'zbek xalqi jahon tarixiy taraqqiyotiga o'zining qadimiy ilmfani, adabiyoti, san'ati va madaniyati bilan ulkan hissa qo'shgan buyuk millatdir. Madaniyat va san'at butun yurt ravnaqi uchun xizmat qilishi hamda ularning shukuhida bevosita rag'batlanishi ham kerakdir. Mustaqillik sharofati bilan milliy-ma'naviy qadriyatlarimizga, urf-odatlarimizga, unutilayozgan, tarixan qadrlan'analalarimizga bo'lgan ehtibor, ularni yangidan isloh etish jarayoni ustivor yo'nalish kasb etdi.

Ma'naviyat millatning asosidir, shuning uchun "milliy ma'naviyat" milliy ongning ham ongsiz shart-sharoitlari, ham g'ayritabiiy tamoyillari konsentratsiyasidir. U milliy hayot va madaniyatning barcha boyliklarida ularning asosi va mohiyati sifatida namoyon bo'ladi.

Milliy qadriyatlarimiz, urf-odatlarimiz, ma'naviy boyligimizga bo'lgan e'tibor davlat miqyosiga ko'tarildi. Mustaqillikning dastlabki yillaridanoq otabobolarimizdan, ajdodlarimizdan qolgan ma'naviy boyliklarni, jumladan, musiqiy madaniyatni avaylab asrash, tiklash borasida, qolaversa, zamon bilan hamohang qadam tashlash borasida talaygina ishlar qilindi. Bu borada o'tgan ajdodlarimiz bizlarga meros qilib qoldirib ketgan ulkan ma'naviy boyligimiz asosiy omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Tarixdan ma'lum, ma'naviyatimizning asosiy bo'g'ini bo'lgan musiqiy madaniyatimiz, an'anaviy qo'shiqlarimiz, maqom ijrolari hamisha xalqimizning kundalik hayotida ma'naviy ozuqa sifatida ehtirolf etib kelingan. Xalqimizning hayotida kechirgan og'ir damlarini bir soniyaga esdan chiqarish uchun musiqa shaydosi bo'lishgan. Milliy musiqa san'atining eng qadimiy va shu bilan birga, xalq

ommasiga keng tarqalgan, uning turmushiga chuqur singib ketgan sohalardan biridir. Musiqa ham real voqelikni aks ettiradi. Musiqaning milliy ma'naviyatimizga ta'sir kuchi shu qadar kattaki, uning yordamida bemorlarni davolash mumkinligini fan allaqachon isbot qilgan. Abu Ali Ibn Sino musiqaning ta'sir kuchiga katta ahamiyat berib, ayrim ruhiy kasalliklarni musiqa kuylari vositasi bilan davolash mumkin degan fikrni ilgari surgan edi. Buyuk faylasuf Abu Nasr Forobiy «Katta musiqa» kitobida, musiqa nazariyasi ohanglarining turlari, kelib chiqish sabablari, kishiga ma'naviy, ruhiy ta'siri haqidagi qimmatli fikrlarini bildirgan. Uning o'zi taniqli musiqachi, ajoyib sozanda va bastakor, yangi musiqa asbobi ixtirochisi sifatida ham shuhrat qozongan. Musiqa shunday sexirli so'zlar borki Farobiy uni shunday ta'kidlaydi "mukammallikka erishmoqchi bo'lsang xarakatdan to'xtama, to'xtagan kuning sening muvafaqqiyatsizligingning birinchi kuni demakdir" degan fikrlarni ilgari surgan, mukammallikka etmagan xalqni mukammal qiladigan va muvozanatini saqlab turadi».

Musiqa, avvalo, bolalarning his-tuyg'ularini mayinlashtiradi. Musiqa asarlarini tushunish undagi tovushlarni xis eta olish qobilyati paydo bo'ladi. Musiqa darslarining ilk manbalarida barcha ma'lumotlar to'liqligicha kiritilgan va unda o'qituvchi tomonidan birozgina tushuntirilsa o'quvchining o'zi xam tushuna oladi, chunki xar bir yozigan nota, dinamik tovush, belgilar o'quvchilarning yoshlariga mos ravishda berilgan. Binobarin, nazm va musiqa doimo yonma-yon yashaydi. Tabiat taasurotlari ostida tug'iladi, qolaversa, bog'cha va maktabda shakllanib boradi. Musiqa darslari o'quvchilarni faqatgina nafosat jihatdan emas, balki keng ma'noda ma'naviyaxloqiy jihatdan ham tarbiyalaydi. Avloddan-avlodga o'tib kelayotgan, ne-ne zamonlar zayliga bardosh berib, xalqning orzu-armonlari, o'y-intilishlarini mujassam etgan kuy-qo'shiqlarimiz, maqomlarimiz barcha turdagi maktablar, pedagogika institutlari dasturlaridan kengroq joy olsa yaxshi bo'lar edi.

Shu nuqtai nazardan magistrlik dissertatsiyasi uchun tanlangan "Milliy ma'naviyatimizda musiqa ilmining o'rni va ahamiyati" mavzusi dolzarb hisoblanib, yoshlarni milliy ma'naviyat asosida tarbiyalash ishida muhim manba bo'lib xizmat qiladi.

Madaniyat o'z faolligi bo'yicha ikki turga bo'linadi- moddiy va ma'naviy - mavjudligi bilan bog'liq holda madaniyat mavjudligi va rivojlanishining ikkita asosiy sohasini ajratish mumkin.

O'zbekistondagi radikal iqtisodiy va siyosiy islohotlar yangi ijtimoiy qarama-qarshiliklarni keltirib chiqardi, masalan, eski madaniy va mafkuraviy qadriyatlarni yo'q qilish va yangilarining yo'qligi, ta'lim va tarbiyaning yangi usullari va shakllariga ob'ektiv ehtiyoj o'rtasidagi ziddiyat. mavjud tizimning dogmalari, yosh avlodning ijtimoiy-iqtisodiy turmush sharoitlarining tez o'zgarishi va uning psixofiziologik qayta tuzilishidagi kechikish, normal ijtimoiylashuv va moslashish jarayonining buzilishi.

“Yoshlar va yangi O‘zbekistonning shakllanishi” Butun O‘zbekiston ilmiy konferentsiyasida shunday deyilgan edi: Zamonaviy rus jamiyatida yoshlar hali tarixiy jarayonning haqiqiy sub’ektiga aylanmagan. yangi g‘oyalarning ijtimoiy tashuvchisi va ularni amalga oshirishning asosiy omili. Yoshlarning ijtimoiy jarayonlardagi rolini qayta ko‘rib chiqish, ular hayoti va rivojlanishining barcha jabhalarini chuqur tahlil qilish zarur. Bu nafaqat nazariy manfaatlar, balki O‘zbekistonning chuqur inqirozdan chiqishi va uning katta kuch sifatida paydo bo‘lishining amaliy ehtiyojlari bilan ham belgilanadi, bu mamlakatda keng ma’noda yoshlarni ijtimoiylashtirish jarayoniga yagona yondashuv yo‘q; so‘z, shu jumladan ta’lim, tarbiya, bandlik va bo‘sh vaqtni tashkil etish masalalari.

Yoshlar ijtimoiy guruh sifatida jamiyatda o‘ziga xos funktsiyalarni bajaradi - reproduktiv, tarjima, innovatsion. Yoshlar jamiyatning eng zamonaviy qismidir, ular urf-odatlar yuki yoki yo‘l qo‘yilgan xatolarga duch kelmaydilar, shuning uchun ular jamiyatning qaysi sohalarida sodir bo‘lishidan qat’i nazar, barcha innovatsion jarayonlarga kiradilar. Yoshlar dunyoni ma’lum bir narsa sifatida qabul qiladilar, ular qat’iy ijtimoiy normalar va qadriyatlarga kamroq bog‘liqdirlar.

Amerikalik sotsiolog Margaret Mead kekxa va yosh avlod o‘rtasidagi o‘zaro ta’sirning uchta turini aniqladi. Birinchi tur an’anaviy jamiyatga xos bo‘lib, unda yosh avlodlar kattalardan saboq oladilar va kattalarning ijtimoiy rollari va qadriyatlar tizimini o‘zlashtiradilar, ularning namunasi va azaliy an’analariga tayanadilar. O‘zaro munosabatlarning ikkinchi turi yosh avlodlarning noan’anaviy ta’lim muassasalari orqali katta avlodga noma’lum bo‘lgan bilimlarni olishlarini o‘z ichiga oladi, bu ma’lum darajada butun jamiyat hayotiga, shu jumladan kekxa va yosh avlod o‘rtasidagi munosabatlarga ta’sir qiladi. Bu tip sanoat va postindustrial jamiyat uchun xarakterlidir, unda tez urbanizatsiya sodir bo‘lib, ko‘chmanchilar (qishloqdan shaharga) va etnik-madaniy migrantlarning katta oqimini keltirib chiqaradi. Yangi ijtimoiy-madaniy sharoitlarga integratsiyalashuv qiyinchiliklari tufayli noaniq madaniy qadriyatlar, tajovuzkorlikning kuchayishi, hissiy beqarorlik va g‘ayriijtimoiy xatti-harakatlarga ega bo‘lgan ko‘plab marjinal guruhlar paydo bo‘ldi. Nazariy jihatdan, M. Mid fikricha, o‘zaro ta’sirning uchinchi turi ham bo‘lishi mumkin, bunda kekxa va yosh avlodlar bir-biri bilan yarim yo‘lda uchrashib, bir-birlaridan ibrat olishadi¹. Biroq, sotsiologlar hech bir jamiyatda kekxa va yosh avlodlarning bunday o‘zaro ta’sirini qayd etmaganlar. Bugungi kunda, bizning fikrimizcha, yoshlar kekxa avlod qadriyatlarini inkor etganda, ikkinchi turdagi o‘zaro ta’sir hukmronlik qilmoqda, bu esa musiqa madaniyatida eng aniq namoyon bo‘ladi.

Sotsiologlar uzoq vaqtdan beri yoshlar musiqiy submadaniyatining shakllanishini payqashgan. 40-yillarda Garlemning qora tanli mahallalarida 20-yillarda paydo bo‘lgan jazz eksperimentlar to‘lqiniga to‘lib ketdi, natijada “B-boy” uslubi paydo bo‘ldi, uning izdoshlari “o‘z tillarini yaratdilar, o‘zlarining kiyinish uslubi, musiqa va

ma'naviy qadriyatlari va bu ularga dunyoning qolgan qismini e'tiborsiz qoldirishga imkon berdi. Shou-biznes tezda o'zining yangiligi, hayajonli onglari, hokimiyatni ag'darib tashlagan va isyonga chaqirgan odamlarni o'ziga tortadigan "kurash" uslubini oldi. Agar "B-Bon" bu inqilobiy ohangga ega bo'lmaganida, yoshlarning ongi va qalbini zabt eta olmas edi. Shu bilan birga, Kolumbiya va Viktor ovoz yozish kompaniyalari o'z faoliyatini boshladilar. Belgilar, yorliqlar va reklamalar porladi: "zamonaviy musiqa" sanoati paydo bo'ldi, zamonaviy hayot tarzi haqidagi spekulasyonlar, keyinchalik rok musiqasida to'liq ifodalanadi. Bu vaqtda asosiy iste'molchi - yoshlar uchun mo'ljallangan, yangi qadriyatlarni talab qiladigan birinchi xatti-harakatlar stereotiplari tug'ildi. "Rok-n-rollning maqsadi" - uning eng muhim maqsadi kuchga ega bo'lmagan yoki eng yuqori doiralarga kirish imkoniyatiga ega bo'lmagan odamlar o'rtasida aloqa o'rnatishdir. "Ommaviy madaniyat" va "ommaviy san'at" tushunchalariga juda ko'p ta'riflar mavjud. Ba'zan "ommaviy madaniyat" atamasi "ommaviy madaniyat" tushunchasi bilan birlashtiriladi. Ushbu hodisa paydo bo'lganidan beri G'arb sotsiologlarining diqqatini tortdi.

1960 yilda O'zbekistonda ommaviy madaniyat muammolariga bag'ishlangan birinchi simpozium bo'lib o'tdi. Uning ishtirokchilari ikkita qarama-qarshi lagerga bo'lingan: "optimistlar" va "pessimistlar".

Tanqidiy oqim vakillari ("pessimistlar") "ommaviy madaniyatda inson individualligiga tahdid, yuksak mumtoz san'atni inkor etish, yosh avlodda ma'naviy tamoyilning yo'q bo'lib ketishini ko'rdilar. Ular yangi musiqaning giyohvandlik xususiyatini ta'kidladilar: Amerika rok musiqasi etakchilaridan birining eslashlariga ko'ra, "hard-rok, bu sir bizning tanamizga kirgan baquvvat zarba, issiqlikda jamlangan; jozibali ritm ilgari bostirilgan barcha ehtirolarni uyg'otdi, avtomobilning orqa o'rindig'i jinsiy inqilob teatri edi, bu mashinada radio bu harakat uchun vosita bo'lib xizmat qildi; Rok inqilobning boshlanishini belgiladi. Biz yangi siyosiy hayotni psixik hayot tarzi bilan birlashtirdik. Bizning turmush tarzimiz, giyohvand moddalarimiz, chiroyli kiyimlarimiz, rok musiqamiz - bularning barchasi haqiqiy inqilobni tashkil qiladi."

Giyohvandlikning barcha turlarining kombinatsiyasi yoshlar uchun inqilobni belgiladi, ya'ni, mavjud madaniyat qadriyatlaridan xalos bo'lish: "oilani, millatni, masjidni, shaharni, iqtisodiyotni maydalash, hayotni san'atga, qalb teatriga, kelajak teatriga aylantirish ...".

Keyingi yillarda jamiyatimiz inqirozga yuz tutayotgan inqirozli vaziyatdan chiqish yo'lini izlash munosabati bilan ilmiy va publitsistik adabiyotlarda "ma'naviyat", "ma'naviy tiklanish", "ma'naviy qadriyatlar" tushunchalari keng qo'llanila boshlandi. bozor munosabatlarini shakllantirish yo'li.

Ma'naviyat tushunchasi odatda shaxsning ichki, sub'ektiv dunyosini tavsiflash uchun ishlatiladi. Shaxsning ma'naviy dunyosi ma'naviy ehtiyojlarni, ma'naviy

qadriyatlarni, ya'ni "hayotiy ma'no muammolarini hal qiladigan, odatda tizimdagi har bir shaxs (turli darajadagi va ta'lim turlari) uchun ifodalangan qadriyatlarni o'z ichiga oladi. inson mavjudligining "abadiy savollari". Men kimman, nima uchun bu dunyoga keldim, unda mening o'rnim nima, hayotimning ma'nosi nima, qanday qadriyatlar asosida hayot yo'limni tanlashim, faoliyatimning maqsad va mazmunini belgilashim kerak, ularga erishish uchun vositalarni tanlang va uning natijalarini baholang, bu natijalarni baholashda men nimaga tayanishim mumkin, qanday mezonlar bo'yicha va qanday qilib o'z ma'naviy madaniyatimni oshirish mumkin - bu har bir shaxs, bir shaklda savollar ro'yxati. yoki boshqa, shaxsiyat shakllanishi vaqtida hal qiladi. Ma'naviyat - bu hayotning mazmuni va maqsadini topish muammosi. Ma'naviyat - qadriyatlar, maqsad va ma'nolarning ma'lum bir ierarxiyasi mavjudligining ko'rsatkichidir. Unda inson tomonidan dunyoni eng yuqori darajadagi ma'naviy o'rganish bilan bog'liq muammolar jamlangan.

Eng umumiy shaklda ma'naviyat insonning bilimi va faoliyatining erkinlik idealiga asoslangan hayot va madaniyatning eng yuqori qadriyatlariga yo'naltirilishi bilan belgilanadigan voqelikni aks ettirish va o'zlashtirishning haqiqiy insoniy usuli sifatida belgilanishi mumkin. va har tomonlama inson taraqqiyoti. Bu ong va faoliyat sifati bo'lib, u insonning o'ta zarur bo'lgan chegarasidan tashqariga chiqish va o'z faoliyatini insonning maqsadi, uning qadr-qimmatini va kamoloti haqidagi g'oyalarga muvofiq qurish qobiliyatini to'playdi. Mashhur faylasuf va sotsiolog N.Z.Chavchavadze shunday deb yozadi: "Inson faoliyati uning ehtiyojlaridan kelib chiqadi: ehtiyojlarsiz inson harakat qilmaydi. Bu, ehtimol, to'g'ri, lekin bu butunlay ehtiyoj bilan belgilanadigan faoliyat hech qanday tarzda erkin bo'lishi mumkin emasligi, ijodiy faoliyatning yangi qadriyatlarini yaratishi mumkin.

Inson ehtiyojlar changalida ekan, erkinlik haqida gapiradigan narsa yo'q. U yoki bu darajada bu kuchdan xalos bo'lishi, ulardan ustun bo'lishi kerak. Inson erkinligi har doim quyi qadriyatlar kuchidan xalos bo'lish, yuqori qadriyatlarni tanlash va ularning mavjudligi uchun kurashdir. Binobarin, insonning borliqning oliy qadriyatlariga munosabati, ularni egallash mezoni jamiyat va muayyan ijtimoiy tizimning oliy qadriyatlarga munosabati kabi uning ma'naviyati, ya'ni insoniyligi va madaniyatining mezoni va ko'rsatkichidir. madaniyatini rivojlantirish mezoni hisoblanadi. Inson mavjudligining eng yuqori qadriyatlariga quyidagilar kiradi: hayot o'zining individual, qabilaviy va sayyoraviy - kosmik o'lchovlari; ijodkorlik chinakam insoniy hayot tarzi sifatida; erkinlik inson va jamiyat hayotining chuqur zarur sharti va pirovard maqsadi sifatida. Madaniyatning haqiqiy insoniy asoslarining etuklik darajasiga qarab. Shunday qilib, agar insonparvarlik haqiqatni bilishda maqsad va yo'l-yo'riq bo'lmay qolsa, bilimning o'zi madaniyatga zid ma'no kasb etib, insonga dushman kuch sifatida qarama-qarshilik ko'rsatishi, haqiqiy insonparvarlik mazmunidan mahrum bo'lgan ezgulik va go'zallik esa axloqiy tusga kirib ketishi mumkin. bema'nilik. Shu bilan

birga, agar inson va jamiyatning ma'naviy hayotida haqiqat va haqiqat emas, balki yolg'on va aldanish hukmronlik qilsa, ma'naviy madaniyatning qadriyati sifatida insonparvarlik, uning dolzarb mazmuni tanazzulga yuz tutadi. go'zallik va erkinlik yovuzlik, konformizm va opportunizm tomonidan oyoq osti qilinadi, agar e'tiqod o'rnini kinizm va loqaydlik egallagan bo'lsa. Ular ma'naviy madaniyatning asosiy maqsadi haqida tez-tez gapirib, yozadilar, lekin bu maqsad har doim ham o'zgarmas bo'lishi mumkin emasligini unutishadi. Muayyan davrning tarixiy xususiyatlarini hisobga olgan holda maqsad yangi mazmun kasb etadi. Zamonaviy siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy taraqqiyot madaniy harakatning yangi maqsadi - insonni umumbashariy, axloqiy takomillashtirishdan dalolat beradi. Axloq ma'naviy madaniyatning yetakchi sohasidir.

Axloqiy madaniyatning jihatlaridan biri har tomonlama rivojlanish shartlaridan biri sifatida shaxsiy o'zini tuta bilish qobiliyatini tarbiyalashdir. Bu inson hayotining barcha jabhalariga tegishli. Hegel Gyotedan iqtibos keltiradi: "Kimki buyuklikka erishmoqchi bo'lsa, o'zini cheklashi kerak. Aksincha, hamma narsani xohlaydigan kishi aslida hech narsani xohlamaydi va hech narsaga erishmaydi." Moddiylik va boylik ko'pincha ma'naviy qashshoqlik bilan birga keladi. Axloqiy qashshoqlik nafaqat hayotni zerikarli qiladi, balki harakatning ichki manbalaridan birini ham mahrum qiladi.

Madaniyatning chuqur inqirozi doimo axloq inqirozidir. Yangi asr arafasida madaniyatdagi axloqiy tamoyil o'zining umuminsoniy mohiyatini ifodalab, alohida ma'no kasb etadi. Buning sababi shundaki, xalqning axloqiy asoslari, axloqiy madaniyati tahdid ostida.

Ma'naviy madaniyatning maqsadi jamiyatdagi axloqiy muhitni tozalash, odamlarning o'ziga ko'zlarini ochishdir. Jamiyatning zamonaviy ma'naviy madaniyati axloqiy qonunlardan, odamlarning o'zini axloqiy poklashdan tashqarida yashay olmaydi. Insoniyatni har tomonga, yaxshilikka ham, yomonlikka ham burish mumkin.

O'zbekiston tarixiy noyob qayg'uli tajribani, shaxs, uning fikr va tuyg'ularini bostirish maktabini boshidan kechirdi. Inson ijtimoiy tuzumda tishli bo'lib qoldi, uning axloqiy tuyg'usi xalq orasida qo'pol ravishda buzildi. Odamlar qanchalik og'ir va og'ir, ochlik va sovuqda yashamasin, eng dahshatli yo'qotishlar ma'naviy yo'qotishlar, axloqning tanazzulga uchrashi edi.

Insonning ma'naviy salohiyatiga bo'lgan siqilish va talabning yo'qligi pirovardida iqtisodiyotda turg'unlik, loqaydlik, yolg'onchilik, madaniyatda ma'naviyatning yo'qligi, uning axloqiy va insonparvarlik asoslarining yemirilishiga olib keldi.

Keling, jamiyatimiz ma'naviy hayotidagi ana shunday qiyinchilik bilan yengib o'tilayotgan va "ma'naviyat yetishmasligi", "ma'naviyatning tanazzulga uchrashi" deb e'tirof etilayotgan o'sha inqirozli hodisalarga to'xtalib o'tamiz.

Ma'naviy madaniyatimizda inqirozli hodisalarning yuzaga kelishiga turtki bo'lgan sabablar haqida aytish mumkinki, siyosat va mafkura shaxsga sig'inish va turg'unlik yillarida umuminsoniy xususiyat kasb etdi. Madaniyatning o'zi esa, uning turli sohalari moddiy va iqtisodiy hayotning davomi sifatida yoki iqtisodiy dastur va rejalarning mafkuraviy ta'minoti sifatida yuksala boshladi va bunday kontseptsiyalarning amalga oshirilishi nafaqat ma'naviy madaniyatga, balki iqtisodiyotga ham jiddiy zarar yetkazdi. faoliyatning o'zi. Ammo hozir ham, ma'naviy madaniyat muhitida axloqsizlik borligi seziladi, axloqsizlik keng tarqaldi, odamlar odamlarni o'ldirishga ko'nikmoqda va axloqiy qadriyatlar endi inson ichki dunyosining organik qismi emas. Mamlakatda ruhiy kambag'allarning chuqur va barqaror qatlami shakllanmoqda. Jamiyatning ma'naviy va axloqiy ufqida "yulduzlarning" yorqinligi sezilarli darajada o'zgardi. Agar ilgari, sotsiologlarning fikriga ko'ra, bizning davrimizning ijobiy qahramonlari kosmonavtlar va olimlar, yangi binolarning romantiklari va rassomlari bo'lgan bo'lsa, endi jamoat ibodatining markazida yangi qahramonlar: chayqovchilar, biznesmenlar. Vaqt o'z e'tiborini moda siyosatchilari va xalqaro avantyuristlarning nomlariga qaratdi va taniqli olimlar, musiqachilar, yozuvchilar va rassomlarning nomlari endi soyada.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Фонд Института искусствознания имени Хамзы // Материалы по истории узбекского театра. Т. 1 (Т (М) М-34, № 218.
2. С.Плисецкая. «Ревизор» в театре им. Хамза. «Правда Востока», 26 мая 1935 г.
3. М.Н. «Ревизор». «Кизил Узбекистан», 30 мая 1935 г.
4. М.Уйгур. Драматургия Гоголя на узбекской сцене. «Правда Востока», 4 марта 1952 г.
5. Кармин А.С. Культурология. - Москва: «Питер», 2010. 240 с.
6. Dobrokhotoy, B. V. Viola // musiqiy entsiklopedik lug'at. M.: Maslahat. entsikl., 1990.
7. Kontrabas. Tarix va texnika. M.: Musiq, 1974 Yil.
8. Mihno, A. Jovanni Bottezini (1821 1889). Hayot va ijodkorlik. M., 1997 yil.
9. Rags, yu. n. musiqiy ta'lim tizimidagi akustik bilimlar. Insholar. M., 2010 yil.
10. Rakov, L. V. kontrabas san'ati tarixi. M., 2004 yil.